

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษา
เทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรณานิคม จังหวัดสกลนคร*
Public participation in Local Development Plan : A Case study of
Pok Noi Subdistrict Municipality, Phanna Nikhom District, Sakon Nakhon Province

ปวีณา พุทธิมาตย์**
Paweena Phuttamart
6514832023@rumail.ru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพอกน้อย ศึกษากระบวนการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัยเอกสารและวิธีวิจัยสนาม การวิจัยสนามมีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 13 คน ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีกระบวนการดำเนินการ คือ มีการจัดประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ปัญหาและความต้องการของประชาชน และกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนด ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ 1) การขาดความรู้ความเข้าใจ ยังไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเอง 2) การไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และมีข้อสงสัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำ 3) การขาดสิ่งจูงใจในการเข้าร่วมประชุมประชาคม 4) ข้อเสนอแนะและปัญหาความต้องการเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ของเทศบาล 5) การไม่ให้ความสนใจและไม่เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม และแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรค มีดังนี้ 1) การส่งเสริมและสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องบทบาทและหน้าที่ การมีส่วนร่วมของประชาชน 2) การจัดประชุมประชาคมสัญจรให้บ่อยครั้ง 3) การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกิจกรรมสร้างแรงจูงใจ 4) การเพิ่มช่องทางเสนอปัญหาความต้องการและช่องทางการประชาสัมพันธ์ 5) การสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชน เพื่อให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม; แผนพัฒนาท้องถิ่น; เทศบาลตำบลพอกน้อย

Keywords : Participation; Local Development Plan; Pok Noi Subdistrict Municipality

*บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
กรณีศึกษา เทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรณานิคม จังหวัดสกลนคร

**นักศึกษาลูกศรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

บทนำ

ปัจจุบันประชาชนเริ่มหันมาให้ความสนใจในเรื่องของสิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพกันมากขึ้น ทำให้มีการเรียกร้องสิทธิในการรับรู้และการมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ เช่น การตัดสินใจ การเรียกร้องความเป็นธรรม ตลอดจนมีการรวมกลุ่มประชาสังคม และเริ่มมีการเรียกร้องถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการและบริหารงานของภาครัฐมากขึ้น การบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทยในปัจจุบันแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ การบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ซึ่งส่วนกลางจะมีรัฐบาลและคณะรัฐมนตรีที่ทำหน้าที่วางแผนและกำหนดนโยบายต่างๆ ส่วนภูมิภาคนั้นจะมีข้าราชการจากส่วนกลางคอยควบคุมและปฏิบัติงานในหน่วยงานพื้นที่ ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นจะเป็นการบริหารงานด้วยการกระจายอำนาจ โดยให้ประชาชนมีสิทธิในการได้เลือกผู้บริหารของตนตามแต่ละเขตพื้นที่ท้องถิ่นนั้นๆ จึงเป็นการเปิดโอกาสประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมตัดสินใจ ร่วมเสนอความคิดเห็น ร่วมดำเนินการ ติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินงาน จึงทำให้การกำหนดนโยบายสาธารณะได้รับการยอมรับ โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

แม้ว่าในอดีตประชาชนจะไม่ได้มีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองเท่าที่ควร แต่เมื่อกระแสการปกครองระบอบประชาธิปไตยของโลกได้เข้าสู่ประเทศไทย ทำให้ประชาชนทราบถึงสิทธิและเสรีภาพของตนเองและเริ่มหันมามีส่วนร่วมมากขึ้น จากนั้นจึงนำไปสู่การปฏิรูปกระบวนการเมืองไทยที่เห็นได้ชัดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมาจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน และรัฐธรรมนูญเริ่มให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเอง รวมถึงอิสระในการกำหนดนโยบายต่างๆ ปัจจุบันรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มีการรับรองสิทธิของประชาชนไว้มากมาย ซึ่งได้มีการกำหนดให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้โดยการใช้สิทธิทางตรง และนอกจากสิทธิทางตรงแล้ว รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้ภาครัฐมีหน้าที่ต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอีกหลายเรื่อง เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 มีความว่า รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น และงานอื่นๆ ของรัฐให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งหน่วยงานของภาครัฐจะต้องร่วมมือและพึ่งพากันในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การบริหารราชการรวมถึงการจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้งบประมาณให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงการพัฒนาบุคลากรของรัฐให้มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีจิตสำนึกเป็นผู้ให้บริการแก่ประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จึงถือเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะเปรียบเหมือนกลไกสำคัญที่จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรลุความสำเร็จที่วางไว้

การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือว่าเป็นหลักการสากลที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีรัฐธรรมนูญที่เป็นกฎหมายสูงสุด และยังมีกฎหมายอีกหลายฉบับที่ประกันสิทธิของประชาชนด้านการมีส่วนร่วมและได้กำหนดหน้าที่รัฐไว้ เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 รวมถึงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ ที่ได้มีการกำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อีกด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นการสร้างความเชื่อมั่นว่าปัญหาและความต้องการของประชาชนจะมีคนคอยรับฟังและตอบสนองอย่างแท้จริง ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยได้มีความพยายามส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยตลอด แต่ก็ยังไม่พบว่ามีกำหนดนโยบายเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

ดังนั้น แผนพัฒนาท้องถิ่น จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญ เพื่อให้การพัฒนาท้องถิ่นได้บรรลุตามเป้าหมายของนโยบาย และยังเป็นกรอบที่ใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กรอีกด้วย อีกทั้งกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ยังช่วยให้ประชาชนนั้นได้มาเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และได้เห็นถึงข้อดีข้อเสียหรือโอกาสและข้อจำกัดของแต่ละพื้นที่ในท้องถิ่นนั้นๆด้วย ซึ่งจะช่วยให้ภาครัฐและเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีข้อมูลและได้ทราบถึงแนวทางการวางแผนการแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุด แก้ไขปัญหาได้รวดเร็ว และมีความโปร่งใส ตลอดจนเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและส่งเสริมประชาธิปไตยท้องถิ่น

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนา และครอบครัว รวมถึงญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพอกน้อย จึงอยากให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเกิด ดังนั้นผู้วิจัยจึงอยากศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการจัดทำ อุปสรรคและปัญหาต่างๆ รวมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้นตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร
2. ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร
3. แนวทางแก้ไขปัญหามีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วารสาร สิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ รายงานการประชุม คู่มือการปฏิบัติงาน ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
2. การวิจัยสนาม (Field research) โดยผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview or Formal interview)

ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ในการวิจัยครั้งนี้ มีประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังนี้

1. ประชากร (Population) ได้แก่ ข้าราชการที่ปฏิบัติงานภายในเทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อเลือกให้ข้อมูลสำคัญ โดยพิจารณาจากความชำนาญในการทำงาน ประสบการณ์ และอายุการปฏิบัติงาน รวมทั้งหมดจำนวน 13 คน ดังนี้

1. ปลัดเทศบาลตำบล	จำนวน 1 คน
2. รองปลัดเทศบาลตำบล	จำนวน 1 คน
3. หัวหน้าฝ่ายอำนวยการ	จำนวน 1 คน
4. ผู้อำนวยการกองการศึกษา	จำนวน 1 คน
5. ผู้อำนวยการกองคลัง	จำนวน 1 คน
6. ผู้อำนวยการกองช่าง	จำนวน 1 คน
7. นักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ	จำนวน 1 คน
8. นักวิชาการศึกษานำนาญการ	จำนวน 1 คน
9. นักวิชาการตรวจสอบภายในชำนาญการ	จำนวน 1 คน
10. นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ	จำนวน 1 คน
11. นักพัฒนาชุมชนชำนาญการ	จำนวน 1 คน
12. นักจัดการงานทั่วไปปฏิบัติการ	จำนวน 1 คน
13. เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน	จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยกรณีศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Structured interview or formal interview) ลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว ซึ่งจะใช้คำถามเดียวกันและจะทำการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล ก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้กำหนดวันนัดหมายวันสัมภาษณ์ โดยแจ้งให้ผู้สัมภาษณ์ทราบก่อนล่วงหน้า ในการสัมภาษณ์ผู้สัมภาษณ์จะใช้การจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยก่อนสัมภาษณ์จะขออนุญาตผู้ถูกสัมภาษณ์ในการจดบันทึกและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ก่อนทุกครั้ง

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นวิธีการศึกษาค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป โดยการรวบรวมเอกสารซึ่งเป็นข้อมูลที่มีการบันทึกไว้แล้วโดยผู้อื่น ได้แก่
  - 1.1 หนังสือทั่วไป ได้แก่ ตำรา เอกสารประกอบการบรรยาย เอกสารทางวิชาการ วารสาร เป็นต้น
  - 1.2 หนังสืออ้างอิง ได้แก่ สารานุกรม พจนานุกรม เป็นต้น
  - 1.3 งานวิจัย วิทยานิพนธ์ เป็นงานที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนั้นๆ อย่างละเอียด
  - 1.4 เอกสารทางราชการ เป็นเอกสารที่ส่วนราชการจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติ เช่น นโยบาย กฎระเบียบ พระราชบัญญัติ คู่มือปฏิบัติงาน ประกาศ คำสั่ง เป็นต้น
2. วิธีการรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเลือกวิธีการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ซึ่งใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยที่ผู้วิจัยต้องทำการสัมภาษณ์ไปตามคำถามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ตามข้อที่กำหนดไว้เท่านั้น ผู้วิจัยจะใช้แบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นคำถามในการสัมภาษณ์ และจดบันทึกข้อมูลตามคำบอกของผู้ถูกสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการทำการศึกษาค้างนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น
2. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นคำถาม แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์
3. นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นคำถาม แล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันของข้อมูล ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์
4. นำข้อมูลที่ได้จากการเปรียบเทียบมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน เพื่อสรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการดำเนินการจัดทำ ปัญหาและอุปสรรค แนวทางการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร โดยใช้การนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูล เพื่อศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาและอุปสรรค แนวทางการแก้ไขปัญหาของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา เทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร ในการดำเนินการศึกษาค้างนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพอกน้อย

อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

จากการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร มีกระบวนการดำเนินการ ดังนี้

- 1.1 ผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่เทศบาลร่วมกันจัดการประชุมประชาคมของประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านได้เสนอปัญหาที่แท้จริงของตนเองที่กำลังประสบปัญหาเหล่านั้นอยู่ เพื่อให้เจ้าหน้าที่นำปัญหาร่วมเสนอแจ้งต่อที่ประชุมประชาคมตำบล
- 1.2 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และนำไปเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น
- 1.3 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกันพิจารณาร่างแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อนำไปเสนอต่อผู้บริหารท้องถิ่น
- 1.4 ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ต่อไป

2. ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

จากการวิจัยพบว่า ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร มีดังนี้

- 2.1 การขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเอง
- 2.2 การไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และมีข้อสงสัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
- 2.3 การขาดสิ่งจูงใจในการเข้าร่วมประชุมประชาคมและกิจกรรมต่างๆ
- 2.4 ข้อเสนอแนะและความต้องการของประชาชนเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ของเทศบาล
- 2.5 การไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมประชุม และไม่เห็นความสำคัญของการเสนอโครงการพัฒนา เนื่องจากต้องประกอบอาชีพทำมาหากิน

3. แนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร

จากการวิจัยพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร มีดังนี้

- 3.1 การส่งเสริมและสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องบทบาทและหน้าที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
- 3.2 การจัดประชุมประชาคมสัญจรให้บ่อยครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นมากขึ้น
- 3.3 การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกิจกรรมสร้างแรงจูงใจหรือให้รางวัลตอบแทนกับประชาชนที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการประชุมประชาคม
- 3.4 การเพิ่มช่องทางเสนอปัญหาความต้องการ และช่องทางการประชาสัมพันธ์การดำเนินการ และผลการดำเนินการตามแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มีความชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้
- 3.5 การสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชน เพื่อให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร จากการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพอกน้อย มีกระบวนการดำเนินการ คือ ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกันจัดประชุมประชาคม เพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็น ปัญหาและความต้องการของประชาชนในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าไปวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญ และเป็นแนวทางในการกำหนดร่างแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อพิจารณา และนำแผนพัฒนาท้องถิ่นเสนอต่อผู้บริหารท้องถิ่นต่อไป แล้วจึงดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 กำหนด

เมื่อได้วิเคราะห์แล้วพบว่า สอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูประบบราชการของ Osborne and Gaebler (อ้างถึงใน บุญเกียรติ การะเวกพันธ์, 2565 หน้า 126) มีเนื้อหาที่สำคัญอธิบายว่า ภาครัฐต้องให้อำนาจแก่ชุมชนมีบทบาทในการดูแลตนเอง (Community Owned Government : Empowering rather than serving) กล่าวคือ ภาครัฐไม่ควรก้าวท้าวหรือรับผิดชอบในกิจกรรมงานของชุมชนทั้งหมด เนื่องจากประชาชนเป็นผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนหรือพื้นที่นั้นๆ จึงทำให้ทราบถึงบริบทหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนนั้นดีที่สุด ต่างจากภาครัฐที่ไม่ได้มีบุคลากรเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ตลอดเวลา ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบตนเองจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุด เพื่อการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับบริการ (Customer Driven Government : Meeting the Needs of the Customer, not the bureaucracy) โดยการที่รัฐหรือบุคลากรของรัฐต้องใกล้ชิดประชาชน เพื่อรับทราบความต้องการปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางหรือทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม และยังสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของ วิภา พิงวิวัฒน์กุล (2566, หน้า 84) ได้อธิบายถึงมิติในเชิงของหลักการและวิธีการการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งประกอบด้วย 4 แนวคิด และ 10 หลักการ คือ หลักธรรมาภิบาล 9 ข้อ และหลักคุณธรรมจริยธรรม 1 ข้อ ดังนี้

1. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ประกอบด้วย
  - 1.1 ประสิทธิภาพ (Efficiency)
  - 1.2 ประสิทธิผล (Effectiveness)
  - 1.3 การตอบสนอง (Responsiveness)
2. ค่านิยมประชาธิปไตย (Democratic Value) ประกอบด้วย
  - 2.1 ภาระรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ (Accountability)
  - 2.2 เปิดเผย/โปร่งใส (Transparency)
  - 2.3 หลักนิติธรรม (Rule of Law)
  - 2.4 หลักความเสมอภาค (Equity)
3. ประชาธิปไตย (Participatory State) ประกอบด้วย
  - 3.1 การมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ (Participation/Consensus Oriented)
  - 3.2 การกระจายอำนาจ (Decentralization)
4. ความรับผิดชอบทางการบริหาร (Administrative Responsibility) ประกอบด้วย
  - 4.1 คุณธรรม/จริยธรรม (Morality/Ethic)

จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนของกระบวนการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ได้สอดคล้องกับแนวคิดประชาธิปไตย ซึ่งประกอบด้วย หลักการมีส่วนร่วม กล่าวคือ การปฏิบัติงานของบุคลากรต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ เรียนรู้ รวมทั้งร่วมเสนอปัญหาหรือประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง รวมถึงมีส่วนร่วมในการคิดแก้ไขปัญหา กระบวนการตัดสินใจ การดำเนินการ และมีส่วนร่วมตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน และหลักการกระจายอำนาจ กล่าวคือ มีการมอบอำนาจและกระจายความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และการดำเนินการให้กับผู้ปฏิบัติงานในระดับต่างๆ อย่างเหมาะสม

การมีส่วนร่วมของประชาชน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัทนา วัชรวรพิพัฒน์ (2555) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ

อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมและลักษณะการมีส่วนร่วม คือ มีกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการและให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหา ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนก โกลาหะพะ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคลองสวน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ (แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570) ผลการวิจัยพบว่า การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามาในรูปแบบคณะกรรมการ ตามวิธีการที่ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกำหนด ส่วนปัญหาและอุปสรรคและแนวทางแก้ไขพบว่า 1. มีปัญหาในการคัดเลือกตัวแทนของแต่ละภาคส่วนซึ่งส่วนใหญ่จะมาจากกลุ่มผู้มีผลประโยชน์ 2. ระยะเวลาของการจัดประชุมควรดำเนินการในวันหยุดเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนที่ต้องทำงานมีส่วนร่วมด้วย 3. งบประมาณไม่เพียงพอ โครงการไหนที่เกินศักยภาพควรมีการของบสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4. ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนรวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเปิดช่องทางในการเสนอปัญหาและความต้องการ

2. ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรหมนิคม จังหวัดสกลนคร จากการศึกษาพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ คือ การขาดความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงประชาชนไม่เข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ทำให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นและมีข้อสงสัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมทั้งการขาดสิ่งจูงใจในการเข้าร่วมประชุมประชาคมและกิจกรรมต่างๆ ตลอดจนข้อเสนอแนะและความต้องการของประชาชนเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ของเทศบาล ที่สำคัญคือการไม่ให้ความสนใจในการเข้าร่วมประชุม และไม่เห็นความสำคัญของการเสนอโครงการพัฒนา

เมื่อได้วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคแล้วพบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวัชระ ภูสุวรรณ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ กรณีศึกษา ชุมชนอินทราวิว แขวงบางชัน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งตัวของประชาชนเองรวมถึงคณะกรรมการการบริหารชุมชน พบว่ามีส่วนน้อยที่สามารถเข้าใจถึงกระบวนการการบริหารชุมชน ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะอุปสรรคที่เกิดจากการถ่ายทอดข้อมูล การแจ้ง หรือการประชาสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้ข้อมูลหรือผู้รับข้อมูล และเกิดจากเนื้อหาสาระของตัวข้อมูลเองที่ยังไม่ชัดเจน กระชับ หรือสามารถเข้าใจได้ง่าย จึงทำให้เกิดปัญหาในการสื่อสาร ดังนั้น จุดเริ่มต้นของกระบวนการในการมีส่วนร่วม คือ การที่คณะกรรมการและประชาชนในการบริหารชุมชนจำเป็นต้องมีการถ่ายทอดข้อมูลให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจได้ง่ายและถูกต้องก่อน เพื่อสร้างความเข้าใจและเชื่อใจของคนในชุมชนเอง แล้วจึงจะนำไปสู่กระบวนการการบริหารชุมชนได้ทุกขั้นตอน และทำให้ความร่วมมือสัมฤทธิ์ผล

อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย เชื้อกล้า (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลคลองพลู อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้นในทุกขั้นตอนและกระบวนการจัดทำมีความสำคัญมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ 1. เวลาในการจัดประชุมประชาคมแผนพัฒนาตรงกับ

เวลาทำงานของประชาชน 2. ประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ให้ความสนใจ 3. การดำเนินโครงการขาดความต่อเนื่องทำให้ประชาชนไม่เห็นความสำคัญ 4. งบประมาณไม่เพียงพอ และมีการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะ คือ 1. ควรมีการจัดประชุมประชาคมในเวลาที่เหมาะสม 2. ควรมีการจัดทำโครงการให้ความรู้แก่ประชาชนก่อน 3. ควรดำเนินโครงการไปอย่างต่อเนื่อง 4. ควรมีการจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ ก่อน รวมถึงการขออนุดหนุนงบประมาณพิเศษจากหน่วยงานและภายนอก เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นนั้นสามารถดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3. แนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลพอกน้อย อำเภอพรหมนิคม จังหวัดสกลนคร จากการวิจัยพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น คือ ภาครัฐควรมีการส่งเสริมและสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องบทบาทและหน้าที่การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการจัดประชุมประชาคมสัญจรให้บ่อยครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกิจกรรมสร้างแรงจูงใจหรือให้รางวัลตอบแทนกับประชาชนที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมการประชุมประชาคม รวมทั้งการเพิ่มช่องทางในการเสนอปัญหาความต้องการ และช่องทางการประชาสัมพันธ์การดำเนินการ และผลการดำเนินการตามแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มีความชัดเจน โปร่งใส และตรวจสอบได้ ที่สำคัญคือการสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชน เพื่อให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

เมื่อได้วิเคราะห์แล้วพบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศติมณฑล ฤทธิสนธิ์ (2564) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางช้าง อำเภอบางช้าง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ดำเนินการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม 4 ระดับตามทฤษฎีของ Cohen and Uphoff คือ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3. การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ 1. ประชาชนยังไม่เข้าใจถึงบทบาทการมีส่วนร่วม 2. ประชาชนยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญของแผนพัฒนาท้องถิ่น 3. งบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน และมีแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค คือ ควรมีการจัดอบรมและโครงการให้ความรู้แก่ประชาชน และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงบทบาทและความสำคัญของแผนพัฒนาท้องถิ่น รวมถึงการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ และของงบประมาณสนับสนุนโครงการที่เกี่วข้อง

อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) เศรษฐธิยา เปรื่องพิชญาธร (อ้างถึงใน วิภา พิงวิวัฒน์นิกุล, 2566, หน้า 91) ได้ให้ความหมายของ การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม กล่าวว่า การบริหารราชการที่เจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐได้เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนได้เสียได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการบริหารและดำเนินงานของรัฐ ทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อที่จะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2560, หน้า 23-24) ได้อธิบายว่า การส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมจะบรรลุเป้าหมายอย่างเป็นรูปธรรมนั้น จำเป็นต้องกำหนดรูปแบบและกระบวนการบริหารของหน่วยงานภาครัฐ รวมทั้งการสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่

ภาครัฐ รวมทั้งพัฒนาทักษะและความพร้อมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อรองรับการเปิดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ตลอดจนต้องมีการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาใน 2 ส่วนพร้อมๆ กัน ดังนี้

1. การพัฒนาจากภายในภาคราชการ (Inside-out Approach) เป็นการพัฒนาที่ระบบราชการที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการส่งเสริมให้ส่วนราชการปรับปรุงระบบบริหารงานให้เอื้อต่อการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และเป็นการพัฒนาเพื่อสร้างศักยภาพของข้าราชการและสร้างความรู้ความเข้าใจ รวมถึงทักษะในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมให้กับข้าราชการระดับต่างๆ ตลอดจนมีการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการและการนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

2. การพัฒนาจากภายนอกภาคราชการ (Outside-in Approach) เป็นการสร้างศักยภาพและโอกาส (Empowerment and Enabling) ให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยการสร้างกลไกเครือข่ายภาคประชาสังคม เพื่อผลักดันการบริหารราชการไปสู่การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมให้มีการจัดเวทีประชุมเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้าใจ ประสานงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ และเพิ่มโอกาสของภาคประชาสังคมและชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารราชการ โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริการสาธารณะ การติดตามตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ควรมีการจัดโครงการอบรมเพื่อให้ความรู้แก่บุคลากรและประชาชนร่วมกัน เพื่อส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกให้กับบุคลากรและประชาชน เพื่อให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

2. ก่อนการจัดประชุมประชาคม ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น รวมถึงวันและเวลาการจัดประชุมประชาคม ควรจัดให้ตรงกับช่วงวันหยุดของประชาชนส่วนใหญ่ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมมากขึ้น

3. การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น ควรจะมาจากภาคประชาชนในท้องถิ่น ไม่ใช่มาจากกลุ่มผลประโยชน์ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและทราบถึงปัญหาความต้องการของประชาชนที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในระดับเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in depth interview) เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยละเอียด

2. ควรมีการเพิ่มเติมในส่วนของการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ควรมีการสัมภาษณ์ภาคประชาชนกลุ่มผู้นำท้องถิ่น รวมทั้งผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดของข้อมูลที่มาจากหลายภาคส่วน

3. ควรมีการเพิ่มเติมในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จาดูร์ อภิชาติบุตร. (2561). หลักประชาธิปไตย: การมีส่วนร่วมของประชาชน ค้นเมื่อ 8 มิถุนายน 2567, จาก <https://search.app/eKPFcwsyXaUvdbhJ9>
- ชาญชัย เชื้อกล้า. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลคลองพลู อำเภอหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญเกียรติ การเวกพันธ์. (2565). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารงานวิชาการพื้นฐานรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พระวัชร ภูสุวรรณ. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการ กรณีศึกษา ชุมชนอินทราวิเวียงบางชั้น เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มัทนา วัชรพรพิพัฒน์. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัชก โกลาหะพะ. (2564). การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านคลองสวน อำเภอพระสมุทรเจดีย์ จังหวัดสมุทรปราการ (แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566-2570). การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิโรจน์ ก่อสกุล. (2567). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการบริหารงานวิชาการระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วีณา พิงวิวัฒน์นิกุล. (2566). เอกสารประกอบการบรรยายกระบวนการวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, โครงการรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศศิเมณฑล ฤทธิสนธิ. (2564). การจัดทำแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางซ้าย อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2559). แผนพัฒนาท้องถิ่น ค้นเมื่อ 9 มิถุนายน 2567, จาก <https://search.app/AqALHYQ4A6TgahU38>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2560). การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธีและการนำไปสู่การปฏิบัติ ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567, จาก <https://search.app/dyeLHZ5FoKDy6T8p9>
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2567, จาก <https://search.app/deKgz2r6Nbi4mCJs5>
- สำนักสนับสนุนสภาองค์กรชุมชน, สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2559) คู่มือการจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ค้นเมื่อ 8 มิถุนายน 2567, จาก <https://search.app/HmJmhfRWyPmoorGr9>